

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

МЕХАНІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра алгебри і комп'ютерної математики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи

Харитонов О.М

« 31 серпня » 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Комбінаторний аналіз

для студентів

галузь знань	11 «Математика та статистика»
спеціальність	111 «Математика»
освітній рівень	перший (бакалавр)
освітня програма	«Комп'ютерна математика»
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2020/2021
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Лавренюк Ярослав Васильович, д.ф.-м.н., доцент, доцент кафедри алгебри і комп'ютерної математики.

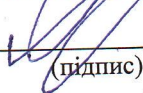
Пролонговано: на 20~~21~~/20~~22~~ н.р. ( ) « 31 » 20~~21~~ р.
на 20 /20 н.р. ( ) « » 20 р.

КИЇВ – 2020

Розробник Лавренюк Я.В., д.ф.-м.н., доцент, доцент кафедри алгебри і комп'ютерної математики.

ЗАТВЕДЖЕНО

Зав. кафедри алгебри і комп'ютерної математики

_____

(підпис)

Петравчук А.П.

Протокол № 1 від 14.08 2020 р.

Схвалено науково-методичною комісією механіко-математичного факультету

Протокол від "31" 08 2020 року № 4

Голова науково-методичної комісії
_____ професор, д.ф.-м.н. Олійник А.С.
(підпис)

1. Мета дисципліни – ознайомлення та оволодіння сучасними методами дискретної теорії ймовірностей, теорії графів та комбінаторики, а також теоретичними положеннями та основними застосуваннями цих теорій в різних задачах математики, програмування та комп'ютерних наук.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні поняття, факти і теореми дискретної математики (комбінаторика, теорія графів), основні навички з програмування.

2. *Вміти* активно використовувати та творчо застосовувати зазначені вище знання в процесі опрацювання матеріалу курсу «Комбінаторний аналіз».

3. *Володіти елементарними навичками* роботи з множинами, функціями.

3. Анотація навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Комбінаторний аналіз» є складовою освітньої програми підготовки фахівців за освітнім рівнем «бакалавр» галузі знань 11 математика та статистика зі спеціальності 111 математика освітньої програми «Комп'ютерна математика». Дана дисципліна є обов'язковою. В курсі «Комбінаторний аналіз» висвітлюються відомості, поняття, факти дискретної теорії ймовірностей, теорії графів та комбінаторики. Зокрема, розглядаються: Базові поняття теорії ймовірностей, умовна ймовірність, формула Байєса, дискретні випадкові величини, схема випробувань Бернуллі, розподіли, математичне сподівання і дисперсія дискретних випадкових величин, твірні функції (генератриса), ряди Діріхле, мультиплікативна згортка, дзета-функція Рімана, мультиплікативні функції, планарні граfi, теорема Ойлера, властивості та критерії планарності, розфарбування графів, теорема Холла.

Викладається у 3 семестрі 2 курсу в обсязі **120 год.** (*4 кредити ECTS¹*) зокрема: *лекції – всього 28 год., практичні 28 год., консультації 4 год., самостійна робота – 60 год.* У курсі передбачено 2 змістових модулі та 2 модульні контрольні роботи. Завершується дисципліна заліком у третьому семестрі.

4. Завдання (навчальні цілі): формування здатності розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у математиці або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів математики, статистики й комп'ютерних технологій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов; набуття знань, умінь та навичок (компетентностей) на рівні новітніх досягнень у математиці, відповідно до освітнього рівня «Бакалавр». Зокрема, професійне оволодіння компетентностями:

- 1) Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-1);
- 2) Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК-2);
- 3) Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності (ЗК-3);
- 4) Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК-7);
- 5) Здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК-9);
- 6) Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань) (ЗК-11);
- 7) Здатність працювати автономно (ЗК-12);
- 8) Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства,

¹ кредитів ECTS – кредит кратний 30 годинам.

техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК-15).

9) Здатність використовувати у професійній діяльності базові знання з галузей математичних, природничих, соціально-гуманітарних та економічних наук (ЗК-16);

10) Здатність використовувати стандартні прийоми та методи математичних досліджень, проявляти творчий підхід, ініціативу (ЗК-17);

11) Здатність формулювати проблеми математично та в символній формі з метою спрощення їхнього аналізу й розв'язання (СК-1);

12) Здатність подавати математичні міркування та висновки з них у формі, придатній для цільової аудиторії, а також аналізувати та обговорювати математичні міркування інших осіб, залучених до розв'язання тієї самої задачі (СК -2);

13) Здатність здійснювати міркування та виокремлювати ланцюжки міркувань у математичних доведеннях на базі аксіоматичного підходу, а також розташовувати їх у логічну послідовність, у тому числі відрізняти основні ідеї від деталей і технічних викладок (СК -3);

14) Здатність конструювати формальні доведення з аксіом та постулатів і відрізняти правдоподібні аргументи від формально бездоганих (СК -4);

15) Здатність до кількісного мислення (СК-5);

16) Здатність розробляти і досліджувати математичні моделі явищ, процесів та систем (СК-6)

17) Здатність застосовувати чисельні методи для дослідження математичних моделей (СК-7);

18) Здатність до аналізу математичних структур, у тому числі до оцінювання обґрунтованості й ефективності використовуваних математичних підходів (СК-8);

19) Здатність використовувати обчислювальні інструменти для чисельних і символних розрахунків (СК-10);

20) Здатність виражати терміни специфічної предметної області мовою математики (СК-11);

21) Здатність розуміти проблеми та виділяти їхні суттєві риси (СК-12);

22) Здатність формулювати складні задачі оптимізації та прийняття рішень й інтерпретувати їхні розв'язки в оригінальному контексті цих задач (СК-13);

23) Здатність отримувати якісну інформацію на основі кількісних даних (СК-14);

24) Здатність розробляти експериментальні та спостережні дослідження й аналізувати дані, отримані на їх основі (СК-15);

25) Здатність пояснювати математичними термінами результати, отримані під час розрахунків (СК-16).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і	Методи оцінювання та пороговий	Відсоток у підсум- ковій

Код	Результат навчання	навчання	критерій оцінювання за необхідності	оцінці з дисципліни
1.1	Знати базові поняття теорії ймовірностей, зокрема такі поняття як стохастичний експеримент, елементарна подія, простір елементарних подій, випадкові події, ймовірність, умовна ймовірність, незалежні події, формула Байєса.	лекція, самостійне опрацювання	Залік, контрольна робота №1, опитування під час практичних занять	10%
1.2	Знати основні поняття пов'язані з дискретними випадковими величини, схемою випробувань Бернуллі, розподілом, математичним сподіванням і дисперсією дискретних випадкових величин	лекція, самостійне опрацювання	Залік, контрольна робота №1 опитування під час практичних занять	10%
1.3	Знати поняття генератриси, згортки, рядів Діріхле, мультиплікативної згортки, дзета-функції Рімана, мультиплікативної функції	лекція самостійне опрацювання	Залік, контрольна робота №2 опитування під час практичних занять	10%
1.4	Знати основні поняття пов'язані з планарними графами, розфарбуванням графів	лекція, самостійне опрацювання	Залік, контрольна робота №2, опитування під час практичних занять	5%
2.1	Уміти визначати елементарні події, знаходити ймовірності та умовні ймовірності, застосовувати формулу Байєса.	Практичне заняття самостійне опрацювання	перевірка індивідуальних завдань, самостійна аудиторна робота, модульна контрольна робота №1, залік	15%
2.2	Уміти знаходити розподіл, математичне сподівання і дисперсією дискретних випадкових величин	практичне заняття самостійне опрацювання	перевірка індивідуальних завдань, самостійна аудиторна робота, модульна контрольна робота №1, залік	20%
2.3	Уміти обчислювати генератриси, знаходити згортки і мультиплікативні згортки, визначати чи буде функція мультиплікативною.	Практичне заняття самостійне опрацювання	перевірка індивідуальних завдань, самостійна аудиторна робота, модульна контрольна робота №2, залік	15%
2.4	Уміти визначати чи буде граф	практичне заняття	перевірка	

	планарним, уміти розв'язувати задачі пов'язані з розфарбування графів	самостійне опрацювання	індивідуальних завдань, самостійна аудиторна робота, контрольна робота №2, залік	10%
3.1	Здатність обґрунтовувати власний погляд на задачу та формулювати робочі гіпотези, спілкуватися з колегами з питань застосування математичних методів та теорій	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	активна робота на лекції, практичних заняттях, усні відповіді	2.5%
3.2	Вироблення навиків командної роботи	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	активна робота на лекції, практичних заняттях, усні відповіді	2.5%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни з програмними результатами

Результати навчання дисципліни	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р	Р
	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н	Н
Програмні результати навчання	1	1	1	1	2	2	2	2	3	3
	·	·	·	·	·	·	·	·	·	·
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2
РН-1 - Знати основні етапи історичного розвитку математичних знань і парадигм, розуміти сучасні тенденції в математиці;	+	+	+	+	+				+	+
РН-3 - Знати принципи modus ponens (правило виведення логічних висловлювань) та modus tollens (доведення від супротивного) і використовувати умови, формулювання, висновки, доведення та наслідки математичних тверджень;	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
РН-4 - Розуміти фундаментальну математику на рівні, необхідному для досягнення інших вимог освітньої програми;	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
РН-10 - Розв'язувати задачі придатними математичними методами, перевіряти умови виконання математичних тверджень, коректно переносити умови та твердження на нові класи об'єктів, знаходити й аналізувати відповідності між поставленою задачею й відомими моделями;				+	+	+	+	+	+	+
РН-11 - Розв'язувати конкретні математичні задачі, які сформульовано у формалізованому вигляді; здійснювати базові перетворення математичних моделей;					+	+	+	+	+	
РН-21 - Розв'язувати типові задачі				+	+	+	+	+	+	+

математичного аналізу, алгебри, диференціальних та інтегральних рівнянь, оптимізації за допомогою чисельних методів;																			

7. Схема формування оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів:

- оцінювання впродовж навчального періоду:

1. Виконання завдань, винесених на самостійну роботу: РН2.1, РН2.2, РН2.3, РН2.4 – 8 балів/4 бали;

2. Модульна контрольна робота 1: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2 – 20 балів/12 балів;

3. Модульна контрольна робота 2: РН1.3, РН1.4 РН2.3 –20 балів/12 балів;

4. Розв'язання задач на практичних заняттях: РН2.1, РН2.2, РН2.3, РН2.4, РН3.1, РН3.2, – 12 балів/7 балів;

- підсумкове оцінювання: залік.

- максимальна кількість балів, які можуть бути отримані: 40 балів;

- результати навчання, які будуть оцінюватись: РН1.1, РН1.2, РН1.3, РН1.4, РН2.1, РН2.2, РН2.3, РН2.4;

- форма проведення і види завдань: письмова робота.

7.2. Організація оцінювання:

Самостійна робота передбачає активну самостійну роботу по розв'язанню задач і по формулюванню основних теоретичних положень під час практичних занять, при цьому кожен студент отримує індивідуальне завдання, яке він повинен виконати за невеликий проміжок часу (складність завдання пропорційно відведеному часу).

Критично-розрахунковий мінімум балів за навчання впродовж семестру становить **20** балів, рекомендований мінімум, розрахований з урахуванням специфіки дисципліни становить **35** балів. Студенти, які протягом семестру набрали сумарно меншу кількість балів ніж рекомендований мінімум **35** балів для підвищення балів отримують можливість написати додаткову контрольну роботу та доскласти домашні завдання. Мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – 24 бали, тобто, якщо оцінка студента на заліку є нижчою від мінімального порогового рівня (24 бали), то бали за залік не додаються до семестрової оцінки (вважаються рівними нулю), а підсумкова оцінка із дисципліни є незадовільною, тобто залік не зараховується.

Терміни проведення форм оцінювання:

1. Модульна контрольна робота №1: на 5-му тижні 1 семестру 2-го курсу.

2. Модульна контрольна робота №2: на 9-му тижні 1 семестру 2-го курсу.

3. Оцінювання завдань самостійної роботи за РН2.1 на 3-му тижні, за РН2.2 на 6 тижні, за РН2.3 на 12 тижні.

Форма заліку – письмово-усна. Білет складається із 5 завдань, перші два з яких є теоретичними, три інших – задачі. Кожне завдання оцінюється від 0 до 7 балів. Додатково від 0 до 5 балів студент отримує за усне опитування. Всього за залік можна отримати від 0 до 40 балів.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі форм контролю здійснюються у відповідності до „Положення про організацію освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка” (2018), <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/official/Organization-of-the-educational-process.pdf>.

7.3 Шкала відповідності оцінок:

Відмінно/ Excellent	90 – 100
Добре/ Good	75 – 89
Задовільно/ Satisfactory	60 – 74
Не задовільно/ Fail	0 – 59
Зараховано/ Passed	60 – 100
Не зараховано/ Fail	0 – 34

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин				
		Лекції	Практичні заняття	Самост. робота	Модульна контрольна	Інші форми контролю
Змістовий модуль 1 „Дискретна теорія ймовірностей”						
1	Основні поняття теорії ймовірностей	8	8	12		
2	Дискретні випадкові величини	8	8	18	2	
Змістовий модуль 2 „Вибрані розділи дискретної математики”						
3	Генератриси, ряди Діріхле, мультиплікативна згортка, мультиплікативні функції	8	8	8		
4	Планарні графи, розфарбування графів, теорема Холла	4	4	8	2	
Всього годин		28	28	60	4	

Загальний обсяг 120 годин, у тому числі:

лекції – 28 годин,

практичні заняття – 28 годин,

консультації – 4 годин,

самостійна робота – 60 годин.

9. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Ю.В. Боднарчук, Б.В. Олійник Основи дискретної математики. Київ: Видавничий дім “Києво-Могилянська академія” 2009.
2. Карташов М.В. "Ймовірність, процеси, статистика". Київ, Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 494 р. - 2007
3. R. Deistel Graph theory. Springer, 2016

4. М. Холл. Комбинаторика. – Москва: Мир, 1970.
5. О. Оре. Теория графов. – Москва: Мир, 196

Додаткові:

1. Ю.А. Дрозд Дискретна математика. Київ, 2004.
2. М.Й. Ядренко. Дискретна математика. – Київ: Експрес, 2003.
3. Р.Є. Ямненко Дискретна математика. Київ, 2010.
4. Ф.А. Новиков Дискретная математика (для программистов). Санкт-Петербург: Питер, 2000.
5. 2000.
6. R.L. Graham, D.E. Knuth, O. Patashnik Concrete Mathematics. Reading: Addison-Wesley
7. Publishing Company, 1994.
8. *Томас Х. Кормен, Чарльз И. Лейзерсон, Рональд Л. Ривест, Клиффорд Штайн.* Алгоритмы: построение и анализ, 3-е издание = Introduction to Algorithms, Third Edition. — М.: «Вильямс», 2013. — 1328 с.